

## **IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA**

### **REGULATORNA TELA**

#### **1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)**

1.1. Vlada Srbije objavila je početkom januara da će siromašnim porodicama obezbediti 16.690 paketa prehrambene i higijenske pomoći iz viška prihoda koji je ostvarila Republička radiodifuzna Agencija. Vrednost ukupne pomoći iznosi 55 miliona dinara.

Zakonom o radiodifuziji, u članu 34. stav 7, predviđeno je da, ako se godišnjim obračunom prihoda i rashoda Agencije utvrdi da su ukupno ostvareni prihodi veći od ostvarenih rashoda, razlika uplaćuje se na račun budžeta Republike Srbije i raspoređuje na jednake delove, za unapređenje i razvoj kulture, zdravstva, prosvete i socijalne zaštite. Do sada je u više navrata bilo ukazivano da ne postoji način da se prati da li se sredstava koja je RRA uplatila u budžet troše namenski. Saopštenje Vlade Srbije predstavlja zapravo prvi slučaj u kome je javnost obavestena o trošenju ovih sredstava. Na koji način se sredstva koja je RRA uplatila u budžet srazmerno troše i za unapređenje i razvoj kulture, zdravstva, odnosno prosvete, nije saopšteno. Istovremeno, komercijalni emiteri, njihove asocijacije, a posebno ANEM, u više navrata su ukazivali da je svrha naknade koja se plaća RRA u obezbeđivanju samostalnosti i finansijske nezavisnosti tog regulatornog tela, odnosno pokrivanju troškova regulacije. Ukupan nivo ovih naknada trebalo bi da bude projektovan na način da pokriva realne troškove RRA i obaveznu rezervu. Činjenica da se poslednjih nekoliko godina suficit Agencije kretao i do 50%, ukazuje da su mediji neprimereno opterećeni previsokim iznosima naknada. S druge strane, činjenica da Vlada sada po prvi put saopštava o nameni za koju je jedan mali deo tih sredstava utrošen, mogla bi da ukazuje i da su se do sada ona trošila nenamenski.

1.2. Shodno odluci Saveta RRA od 28. decembra 2009. godine, Agencija je 13. januara obavestjenjem na sajtu podsetila emitere na dužnost da pisanim putem prijave svaku promenu vlasničke strukture. U suprotinom, RRA je ovlašćena da podnese zahtev za pokretanje prekršajnog postupka i da pokrene postupak izricanja mera predviđenih Zakonom o radiodifuziji.

Mediji su preneli da je Savet RRA samo tokom 2009. godine doneo 24 odluke o davanju saglasnosti na promene vlasničkih struktura radio i televizijskih emitera, najčešće u slučajevima dokapitalizacije i prenosa udela. Među većim emiterima koji su promenili vlasničku strukturu u 2009. nalaze se televizije Foks, Hepi, Košava, B92, radio stanice Roudstar i Srbobran. Činjenica da Savet podseća vlasnike medija na njihovu zakonsku obavezu, mogla bi da ukazuje da RRA sumnja da je došlo do većeg broja promena vlasničkih struktura od prijavljenog. Neprijavljivanje promene vlasničke strukture za rezultat može imati i oduzimanje dozvole za emitovanje, u slučaju da je promena dovela do nedozvoljene medijske koncentracije, ili do netransparentnog vlasništva.

1.3. Republička radiodifuzna agencija postavila je 3.2.2010. godine na svoj veb sajt Nacrt Pravilnika o načinu i uslovima izdavanja dozvole za emitovanje radio i televizijskog programa putem telekomunikacionih mreža, i pozvala sve zainteresovane da dostave svoja mišljenja, predloge i sugestije na Nacrt u roku od 15 dana. Po saznanjima autora ovog izveštaja, mišljenja, predloge i sugestije dostavila su i medijska udruženja, ali i kablovski distributeri. Po najavama iz RRA, korigovana verzija Nacrta Pravilnika, biće još jednom postavljena na veb sajt Agencije, radi dobijanja novih komentara i sugestija zainteresovanih, pre formalnog otvaranja javne rasprave.

RRA je, shodno Zakonu o radiodifuziji, nadležna da propisuje tehničke, organizacione i programske uslove za proizvodnju i emitovanje programa, kao i da izdaje dozvole. Zakon dalje predviđa da se dozvole za zemaljsko emitovanje izdaju na osnovu javnih konkursa, za razliku od dozvola za kablovsko ili satelitsko emitovanje, koje se izdaju bez javnog konkursa, na zahtev kablovskog, odnosno satelitskog operatora. Zakon o radiodifuziji usvojen je još 2002. godine, a javne konkurse za izdavanje dozvola za emitovanje, RRA raspisuje od 2006. godine. Međutim, iako veliki broj domaćinstava u Srbiji televizijske programe ne prati putem zemaljske radiodifuzije, već posredstvom kablovske i satelitske DTH distribucije, nijednom od kanala koji se na taj način distribuiraju, još uvek nije izdata dozvola. Izdavanje dozvola za kablovsko i satelitsko emitovanje, predstavlja ne samo okončanje procesa uvođenja radiodifuzije u zakonske okvire u Srbiji, već i test regulatornog kapaciteta RRA u očekivanju predstojeće digitalizacije zemaljske radiodifuzije.

1.4. Zamenik predsednika Saveta RRA Goran Karadžić izjavio je za Blic početkom februara da se nada relativno skorom rešavanju problema piratskog emitovanja u Srbiji. Karadžić tvrdi da su shodno članu 14a Zakona o javnom informisanju svi mediji koji nisu upisani u registar javnih glasila dužni da prestanu sa radom. Ukoliko to ne učine, tužilaštvo je ovlašćeno da od

suda traži privremenu meru na osnovu koje policija vrši plenidbu opreme koja se koristi za nelegalno emitovanje programa.

Uvažavajući ozbiljnost problema koji piraterija predstavlja u Srbiji, autori ovog izveštaja mišljenja su da način borbe protiv nje, koji je predložila RRA, a kakav je bio sugerisan i iz nekih drugih izvora, povlači za sobom ozbiljne opasnosti. Naime, shodno najavi Bose Nenadić predsednice i Dejana Milića portparola Ustavnog suda Srbije, do kraja marta trebalo bi očekivati odluku po predlogu Zaštitnika građana za ocenu ustavnosti Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju. Predlog Zaštitnika građana upravo se, između ostalog, odnosi i na odredbu člana 14a. Zakona, kojom je predviđeno da je, u slučaju izdavanja javnog glasila koje nije upisano u Registar, nadležni javni tužilac dužan da bez odlaganja pokrene postupak za privredni prestup pred nadležnim sudom i zatraži izricanje mere privremene obustave delatnosti izdavanja javnog glasila. U predlogu Zaštitnika građana ukazuje se da je konkretna odredba nesaglasna odredbama člana 50. stav 1, člana 46, i člana 20. stav 2. Ustava Republike Srbije, člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i člana 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Član 50. Ustava garantuje slobodu medija, član 46. slobodu mišljenja i izražavanja, a član 20. utvrđuje uslove pod kojima ljudska i manjinska prava mogu biti ograničena, a po mišljenju Zaštitnika građana u ovom slučaju su prekršeni. Zatvaranje medija, makar oni bili i piratski, korišćenjem odredbi ovog spornog Zakona, čije utvrđivanje neustavnosti se očekuje, dovelo bi, po utvrđivanju neustavnosti do situacije u kojoj bi pirati stekli, na osnovu odredbi Zakona o Ustavnom sudu, pravo da traže izmenu odluka kojima su im izrečene mere obustave delatnosti kao i plenidba opreme. Po mišljenju, koje je ANEM prezentovao u dopisu ministarstvu unutrašnjih poslova i na sastanku sa ministrom Ivicom Dačićem i direktorom policije Miloradom Veljovićem, radio piraterija predstavlja krivično delo po više osnova, te bi se protiv nje trebalo boriti pokretanjem krivičnih postupaka, a ne odredaba medijskih zakona čija je ustavnost osporena. Naime, piratskim emitovanjem na frekvencijama koje nisu usklađene sa Planom raspodele radio frekvencija, po pravilu se izazivaju smetnje kojima se neovlašćeno ometa emitovanje radio i televizijskog programa legalnih emitera, čime se vrši krivično delo neovlašćenog sprečavanja ili ometanja emitovanja radio i televizijskog programa iz člana 149. stav 2. Krivičnog zakonika. Piratskim emitovanjem vrši se i krivično delo neovlašćeno bavljenje određenom delatnošću iz člana 353. Krivičnog zakonika. Pokretanje krivičnih postupaka omogućilo bi i privremeno oduzimanje emisione opreme kao predmeta izvršenja dela, odnosno dokaza u krivičnom postupku.

## **2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE (RATEL)**

2.1. Nakon dobijanja saglasnosti Vlade Republike Srbije, u Službenom glasniku br 4/10 od 29.1.2010. godine, objavljeni su RATELovi pravilnici o visini troškova izdavanja dozvola za radio stanice i o visini naknade za korišćenje radio frekvencija. Pravilnikom o visini troškova izdavanja dozvola za radio stanice, ovi troškovi povećani su do 12 puta, dok je Pravilnikom o visini naknade za korišćenje radio frekvencija, naknada u odnosu na elektronske medije, nešto niža nego ranije.

2.2. Upravni odbor RATELa dao je saglasnost preduzeću Serbia Broadband - Srpske kablovske mreže d.o.o. (SBB), najvećem kablovskom operatoru u zemlji, da, počev od 1. marta 2010. godine, izvrši promenu cene usluge distribucije radijskih i televizijskih programa u svojim mrežama na iznos od 820,00 dinara.

Odlukom RATELa iz februara 2007. godine, utvrđeno je da je SBB javni telekomunikacioni operator sa značajnim tržišnim udelom za uslugu distribucije radio i televizijskih programa preko kablovske distributivne mreže. Istom odlukom SBB-u je nametnuta regulatorna obaveza da za svaku promenu cene prethodno pribavi saglasnost RATELa.

2.3. Dnevni list Danas objavio je 29. januara da je, od septembra 2008. u akciji gašenja radio i televizijskih stanica koje emituju program bez dozvole, RATEL registrovao 181 piratskog emitera sa 211 frekvencija. Dosad ih je ugašeno oko 70. Broj nelegalnih emitera je promenljiv, jer mnoge stanice kojima se zapečati objekat i oprema, polome službeni pečat i nastavljaju kasnije da rade.

## **DRŽAVNI ORGANI**

### **3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE**

Kao što je navedeno u prethodnom delu ovog izveštaja, Narodna skupština Republike Srbije nije zasedala u januaru, dok je u februaru održano samo jedno vanredno zasedanje

sa Predlogom zakona o Narodnoj skupštini, kao jedinom tačkom dnevnog reda. Odbor za kulturu i informisanje održao je samo jednu sednicu, koja se bavila pitanjima međunarodne kulturne saradnje.

#### **4. MINISTARSTVO KULTURE**

U intervjuu za dnevnik Danas, objavljenom 28. januara, ministar kulture Nebojša Bradić govorio je o stanju na medijskog sceni Srbije. Ministar kulture tvrdi da je, u većini slučajeva, ekonomska kriza samo jasnije istakla probleme koje mediji i inače imaju, te da on najznačajnijim problemom u medijskom sektoru smatra izostanak ili manjak odgovornosti prema javnosti i javnoj reči. Ministarstvo kulture, najavio je Bradić, planira različite oblike podrške i podsticaja medijskim projektima i programima, pri čemu će osnovni kriterijum biti njihov kvalitet. Upitan o očekivanjima od ocene Ustavnog suda o ustavnosti Zakona o javnom informisanju, Bradić je izjavio da će ministarstvo kulture poštovati odluku, kakva god ona bila, i zalagati se za zakonitost u oblasti za koju je nadležno. Bradić je, međutim istakao da delovanje izmenjenog Zakona o javnom informisanju smatra već vidljivim, a sam zakon podsticajnim za uređenje medijskog prostora na način koji odgovara profesionalcima i medijskim korisnicima koji traže kvalitet. Zakon ne odgovara onima koji gube pozicije stečene manipulisanjem, zloupotrebama i zagađivanjem prostora javne komunikacije, izjavio je ministar.

Ovde samo podsećamo da su, makar po obrazloženju predloga Zaštitnika građana za ocenu ustavnosti Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju, odredbe ovog Zakona nesaglasne sa odredbama Ustava Republike Srbije, Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Ako se izuzme činjenica da je Registar javnih glasila profunkcionisao na način predviđen Zakonom, autori ovog izveštaja ne bi mogli da se slože sa mišljenjem ministra da je delovanje izmenjenog Zakona o javnom informisanju vidljivo. Ono o čemu bi eventualno moglo da se razgovara, jeste mera u kojoj je izmenjeni Zakon o javnom informisanju uticao na jačanje autocenzure.

#### **5. ZAVOD ZA INTELEKTUALNU SVOJINU**

Branka Totić, direktor Zavoda za intelektualnu svojinu uputila je organizacijama za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, reprezentativnim udruženjima korisnika

autorskih dela i predmeta srodnih prava, reprezentativnom udruženju proizvođača, odnosno uvoznika uređaja za tonsko i vizuelno snimanje i proizvođača, odnosno uvoznika praznih nosača zvuka, slike i teksta i ustanovama javnog radiodifuznog servisa javni poziv za podnošenje predloga kandidata za članove Komisije za autorsko i srodna prava i njihove zamenike. Poziv je objavljen u službenom glasniku 29. januara. Rok za podnošenje predloga kandidata je 30 dana.

Komisija za autorsko i srodna prava je stručno telo predviđeno novim Zakonom o autorskom i srodnim pravima, ovlašćeno da u oblasti ostvarivanja autorskog i srodnih prava daje mišljenje o predlogu tarife koji predlažu kolektivne organizacije. Komisiju čine predsednik i četiri člana. Predsednika i članove Komisije imenuje Vlada na predlog direktora Zavoda za intelektualnu svojinu. Pored predsednika i članova, imenuju se i zamenik predsednika i dva zamenika članova Komisije. Zakonom je predviđeno da radi pripreme predloga direktor Zavoda za intelektualnu svojinu u "Službenom glasniku Republike Srbije", na svojoj internet stranici i u jednom visokotiražnom dnevnom listu, objavljuje javni poziv organizacijama i reprezentativnim udruženjima korisnika da predlože kandidate za članove Komisije i njihove zamenike i to po dva člana Komisije i jednog zamenika člana Komisije. Predsednika i zamenika predsednika predlaže nadležni organ. Na osnovu dobijenih predloga Zavod za intelektualnu svojinu predlaže Vladi sastav Komisije, osim ukoliko smatra da predloženi kandidati ne ispunjavaju uslove, kada može još jednom ponoviti javni poziv. Mandat predsednika i članova Komisije, kao i njihovih zamenika traje četiri godine, s tim da mogu biti ponovo imenovani.

## KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

### **6. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma**

OFPS je saopštio da su predstavnici ove organizacije 20. januara i 8. februara održali dva sastanka sa predstavnicima Organizacije za zaštitu prava interpretatora – „PI“. Predmet razgovora bilo je usklađivanje rada kolektivnih organizacija sa novim Zakonom o autorskom i srodnim pravima i razmatranje predloga jedinstvene tarife naknada koju će dve organizacije ubirati od korisnika. Kao rezultat, 19. februara u Službenom glasniku Republike Srbije objavljen je zajednički poziv dve kolektivne organizacije reprezentativnim udruženjima korisnika i individualnim korisnicima, za učestvovanje u pregovorima o jedinstvenoj tarifi

naknada za emitovanje, reemitovanje i javno saopštavanje fonograma i na njima zabeleženim interpretacijama.

Novim Zakonom o autorskom i srodnim pravima, predviđeno je da se tarifa kolektivne organizacije određuje sporazumom, a nakon obavljenih pregovora između organizacije i reprezentativnog udruženja korisnika. Kao reprezentativno smatra se ono udruženje korisnika koje na teritoriji Republike Srbije predstavlja većinu korisnika iz određene delatnosti, odnosno ono kome je reprezentativnost priznata na osnovu drugih propisa. Ako nema takvog udruženja, reprezentativnost se utvrđuje na osnovu broja korisnika koje udruženje predstavlja, njihovih aktivnosti, stepena organizovanosti i slično. Tarifa se može odrediti i sporazumom između organizacije i individualnog korisnika ako je prema prirodi poslovanja takvog korisnika on jedini koji obavlja tu vrstu delatnosti u Republici Srbiji. Individualnim korisnicima koji samostalno pregovaraju o tarifi sa kolektivnom organizacijom, po samom zakonu smatraju se ustanove javnog radiodifuznog servisa. Rok za postizanje sporazuma je 60 dana od dana objavljivanja javnog poziva. Naknada na koju su ovlašćeni proizvođači izdatih fonograma za emitovanje, reemitovanje i javno saopštavanje fonograma i interpretatorska naknada u skladu sa odredbama novog Zakona o autorskom i srodnim pravima, naplaćuju se od korisnika u vidu jedinstvene naknade. Naplatu jedinstvene naknade vrši jedna organizacija, određena ugovorom zaključenim između organizacije interpretatora i organizacije proizvođača fonograma. Sastanci predstavnika organizacije interpretatora i organizacije proizvođača fonograma upravo su održani u cilju formiranja predloga jedinstvene tarife, sa kojim bi dve organizacije išle u pregovore sa reprezentativnim udruženjima korisnika.

## **7. SOKOJ, kolektivna organizacija za zaštitu autorskih prava autora muzičkih dela**

7.1. SOKOJ, kolektivna organizacija za zaštitu autorskih prava autora muzičkih dela, objavila je na svom Internet sajtu poziv reprezentativnim udruženjima korisnika muzičkih dela, kao i individualnim korisnicima koji su, prema prirodi poslovanja, jedini koji obavljaju tu vrstu delatnosti u Republici Srbiji, na pregovore o tarifi autorske naknade za korišćenje muzičkih dela po osnovu, između ostalog, emitovanja i reemitovanja muzičkih dela. U pozivu je navedeno da su udruženja korisnika dužna da dostave dokaz da predstavljaju većinu korisnika muzičkih dela iz određene delatnosti, odnosno dokaz o reprezentativnosti koja im je proznata na osnovu drugih propisa.

Vidi komentar uz tačku 6.1.

7.2. Povodom obeležavanja šezdeset godina od osnivanja, 24. februara, SOKOJ je održao konferenciju za novinare na kojoj je najavljena medijska kampanja u okviru koje će se video spotovi, radio džinglovi i veb spotovi u toku marta emitovati na programima svih većih medijskih kuća u Srbiji. Spotovi neće biti emitovani na Javnom servisu, jer SOKOJ vodi trogodišnji sudski spor sa RTS-om zbog neplaćanja autorske naknade. Na konferenciji je objavljeno i pismo Robina Giba, predsednika Međunarodne konfederacije društava autora i kompozitora (CISAC), koji je u novembru mesecu upozorio vlasti u Srbiji da RTS ne ispunjava obaveze prema autorima muzike. "Tokom duge karijere muzičara, člana grupe Bee Gees i predsednika CISAC-a, nikada nisam video da državni emiter ovako frapantno ne poštuje svoje neosporne obaveze, po osnovu korišćenja autorskih prava", navedeno je u pismu Robina Giba. Direktor SOKOJa Aleksandar Kovačević, odgovarajući na pitanja novinara, rekao je da dug RTS-a SOKOJu iznosi oko 300 miliona dinara, ali da nije moguće utvrditi tačan iznos, pošto on zavisi od prihoda Javnog servisa u koji SOKOJ nema uvid. Odgovarajući na navode direktora SOKOJa sa konferencije za štampu, RTS, njen kolegijum, upravni odbor i direktor, tvrde da je iznos duga preuveličan. Aleksandar Tijanić, generalni direktor RTSa, tvrdi da za njih i dalje važi ugovor po kome SOKOJu plaćaju 1,2 miliona dinara godišnje, koji je organizacija za autorska prava jednostrano raskinula 2006. "Raskinuli su ugovor i poskupeli svoje tarife šest puta. Odbijamo da dajemo toliki novac," izričit je Tijanić. On tvrdi da je ponuda RTS-a da plaća nadoknadu prema broju emitovanih pesama. "Formula je jednostavna: cena pomnožena sa brojem emitovanih pesama umanjena za popust, koji treba da dobijemo zbog obaveze da puštamo neprofitnu muziku," izjavio je Tijanić.

Do usvajanja Zakona o autorskom i srodnim pravima iz 2004. godine, koji je počeo da se primenjuje 1.1.2005. godine, postojala je praksa zaključivanja ugovora sa SOKOJem kojima se naknada za korišćenje muzičkih autorskih dela plaćala u paušalnom iznosu. Ovo je u praksi dovodilo do situacije u kojoj su različiti korisnici muzičkih autorskih dela plaćali različitu naknadu za isti obim korišćenja muzike. Od 2005. godine, SOKOJ postepeno, pod pritiskom i Zavoda za intelektualnu svojinu, ali i nezadovoljnih korisnika, napušta praksu zaključivanja ugovora koji predviđaju plaćanje naknade u paušalnom iznosu, i insistira na plaćanju naknade na način na koji to Zakon predviđa. Zakonom je naime bilo predviđeno da se naknada plaća u procentualnom iznosu od prihoda koji korisnik ostvaruje iskorišćavanjem predmeta zaštite, pri čemu iznos koji se plaća mora biti u srazmeri sa značajem koji za prihode korisnika ima iskorišćavanje predmeta zaštite sa repertoara organizacije. RTS u konkretnom slučaju i dalje insistira na plaćanju u paušalnom iznosu, a kao alternativu nudi plaćanje nadoknade prema broju emitovanih pesama. Prvo je u suprotnosti ne samo sa



Zakonom o autorskom i srodnim pravima, već i sa Zakonom o zaštiti konkurencije. Zakon o zaštiti konkurencije, naime, predviđa da su zabranjeni i ništavi ugovori kojima bi se primenjivali nejednaki uslovi poslovanja na iste poslove u odnosu na različite učesnike na tržištu, a čime bi se učesnici na tržištu doveli u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurente. Novi Zakon o autorskom i srodnim pravima predviđa da se tarifa, po pravilu, određuje u procentualnom iznosu od prihoda koji korisnik ostvaruje obavljajući delatnost u okviru koje iskorišćava predmete zaštite. Novi Zakon, kao i onaj ranije važeći, insistira da iznos naknade mora da bude u srazmeri sa značajem koji za prihode korisnika ima iskorišćavanje predmeta zaštite sa repertoara organizacije. Vezivanje iznosa naknade za broj emitovanih pesama, dovelo bi do situacije u kojoj iznos naknade ne bi nužno bio u srazmeri sa značajem koji za prihode RTS ima iskorišćavanje muzičkih dela sa repertoara SOKOJa. Nije poznato da je model koji RTS predlaže prihvaćen u praksi u bilo kojoj evropskoj zemlji. Naprotiv, evropska praksa je upravo ono na čemu insistira Zakon, i na čemu u ovom konkretnom slučaju insistira i SOKOJ. Važno je napomenuti da bi u slučaju da se bilo koja komercijalna stanica ponaša na način na koji se u ovom slučaju ponaša RTS, ona shodno odredbama Zakona o radiodifuziji i uslova javnih konkursa na kojima su izdavane dozvole za emitovanje, ostala bez dozvole i praktično bila odstranjena iz etra. RTS u ovom slučaju zloupotrebljava činjenicu da mu je pravo na emitovanje programa priznato Zakonom, te da je RRA ograničena u pogledu mera koje bi u odnosu na RTS, zbog kršenja propisa o zaštiti autorskog i srodnih prava, mogla primeniti.